

Havadan sudan bir yazı

23/09/2009 Çarşamba

Belki de iktisat kelimesinin“kısıt”kelimesinden geldiğini hatırlamak daha faydalı olacaktır, zira bir şeyleri kısmanın vakti geldi de geçiyor bile.

A. GÖKHAN RAKICI

Geçtiğimiz yaz boyunca "susuz yaz" filmini anımsatan çöl sıcakları, kum fırtınaları, son günlerde ise aşırı yağmur, sel, fırtına. Bu sözleri televizyon ekranlarından ne kadar çok sık duyar olduk, bir gün yanıyoruz diğer gün donuyoruz hatta sabah yanıp akşam donduğumuz günler bile oluyor, yağmur eskisi gibi değil deli gibi yağıyor sonra birden kesiyor ve güneş açıveriyor. Birileri sürekli sera etkisinden, küresel ısınmadan, iklim değişikliğinden bahsediyor, sonumuz geldi diyenler bile var, sahi öyle mi? “Bize bir şey olmaz canım” diyenleri duyar gibiyim.

Önce değişen nedir, ısınan nedir biraz ona değinelim isterseniz. İklim değişikliği ya da küresel ısınma zannedilen aksine günümüze has bir durum değil aslında, tıpkı yerkabuğunun sürekli hareket etmesi değişmesi gibi dünyamızın iklimi de binlerce yıldır çok yavaş bir şekilde de olsa değişiyor. Örneğin her 23 bin yılda bir dünyamız eksen eğikliğini 2, 4° dikleştirip sonra da yataylaştırıyor(Milankovitch Teorisi) ya da hafif dış merkezli bir elips olan dünya yörüngesi her 100 bin yılda bir dairesel bir hale geliyor. Bu da hiç şüphe yok ki dünya iklimini değiştiriyor, zaman zaman ısınan dünya zaman zaman da soğuyarak buzul çağına giriyor ancak hemen belirtelim ki bu çok yavaş ve uzun süren bir döngü, örneğin son buzullanma en şiddetli devresine tam 180. 000 yıl önce ulaştı. 10. 000 yıl sonra da gezegenimize sıcak ve nemli bir iklim yerleşti. Buraya kadar olan her şey normal, anormal olan ise insanoğlunun son dönemde doğanın bu düzenine ve dengesine yaptığı müdahale ile verdiği neredeyse onarılamaz zarar.

Filmi 18. yy.'a ve Sanayi Devrimi'ne kadar geriye sarmak mümkün. Buharlı makinenin icadı ve fabrikasyon üretime geçilmesiyle beraber sera etkisi gösteren gazlar (karbon dioksit, metan, nitroz oksit vb) atmosfere inanılmaz oranda bırakılmaya başlandı, örneğin Karbondioksit salımı (CO2 emisyonu) sanayi devriminden önceki 18. yy. 'a kıyasla %36 artmış durumda ve bu durum son 50 yılda artık doruk seviyesine ulaştı. Artık her yıl atmosfere yaklaşık 16 bin kilometreküp CO2 salıyoruz. Kendi düzeni içerisinde soğuyup ısınan dünya artık sürekli ısınmaya başladı. İşte küresel ısınma denen şey de bu aslında. İnsanoğlu dünyanın soğumasını engelleyen sera etkisi gösteren gazları havaya saldııkça dünya ısınıyor, ısınan hava daha fazla nem tutuyor ve daha fazla nem de daha fazla yağışı, potansiyel fırtınayı ve daha fazla buharlaşmayı beraberinde getiriyor. Yağışlı alanlar daha yağışlı kurak alanlar ise daha kurak hale geliyor, işte buna da iklim değişikliği diyoruz.

Dünyadaki temiz su rezervlerinin %90'ını oluşturan buzulların %90'ına sahip olan Antarktika da hızla eriyor. Kutup ayıları artık üzerine çıkacak buz bulamadıkları için boğularak ölmeye başladılar, aç kalan kutup ayıları artık daha önce hiç yapmadıkları şekilde penguenlere saldırıyorlar. ABD, Kanada, Danimarka ve Rusya Kuzey Kutup bölgesindeki yaklaşık 90 milyar varillik yeni petrol rezervlerini paylaşadursun bir şeyler yapmanın zamanı geldi de geçiyor bile. Dünyanın deyim yerindeyse iki buz deposu olan Grönland ve Antarktika buzulları tamamen eridiği takdirde deniz seviyesindeki artış yaklaşık 6 metre olacak. Akla ilk gelen şey CO2 ve diğer sera etkisi gösteren gazların salımını azaltmayla ilgili bir antlaşma olan Kyoto Protokolü. Ancak bu antlaşma deyim yerindeyse deve de kulak kalıyor. Öngördüğü projeksiyon-Kyoto Protokolüne göre ülkeler 2008 ile 2012 yılları arasında salımlarını 1990 yılına göre %5. 2 düşürmekle yükümlüdürler-yetersiz düzeyde ama dünya kamuoyundaki algısı sanki küresel ısınmayı durduracak antlaşma gibi. Buna rağmen dünyanın CO2 salım fabrikası olan ABD antlaşmayı imzalamamakta direniyor. Ortalama bir Amerikan ailesinin yıllık CO2 salımı(yaklaşık 23 bin kilo) Avrupa'dakilerin 2, Hindistan'dakilerin 19 katı daha fazla. Bu duruma ABD hükümetinin bulduğu çözüm ise tam bir "şark kurnazlığı":CO2 salım kotalarını dolduramayan ya da muaf olan az gelişmiş Afrika ülkelerinden bu salım haklarını parayla satın almak!Büyüyen dev Çin' i soracak olursanız, atmosfere her yıl bir önceki yıla oranla %11 daha fazla CO2 salımı yapıyor.

Türkiye özelinde düşünecek olursak, son yapılan araştırmalara göre 2007-2008 kışında Trakya'daki arı kolonilerinin %62'si, Muğla'dakilerin ise %50'si yitirildi. Ülkemiz genelinde ise son iki kışta sahip olduğumuz tüm arı kolonilerinin ise yarısından fazlası aşırı sıcaklardan ve kuraklıktan dolayı yok oldu.

Merak etmeyin dikkat çekmek için sürekli felaket senaryoları üretecek değilim. Durumun ciddiyeti bir tarafa, hiçbir şey için geç değil henüz ama artık yaşam tarzımızı değiştirmenin vakti geldi. Neler yapabiliriz ya da yapmalıyız dersiniz, en azından çöplerimizi ayrıştırmaya başlasak iyi olur:plastik, cam ve kağıt türevi atıklarımızı bir poşete koyup çöp kutusunun yanına koyarsak bir çok şeyi değiştirmiş olacağız. Bildiğiniz üzere ülkemizde bu tarz atıkları toplayıp satarak ailesini geçindiren insanlar var. Hem çevremizi korumuş hem de ciddi bir istihdam kapısını aralamış oluruz böylece, fena mı. Diğer yapabileceğimiz basit şey ise evimizde kullandığımız ampulleri kompakt florasan ampullerle(CFL) değiştirmek bu ampuller satın alma sırasında biraz pahalı olsa da hem 10 kat daha uzun ömürlü olmaları hem de %75 daha az elektrik tüketmeleri sebebiyle kısa sürede karlı bir yatırıma dönüşüyorlar. Sadece bu iki temel şeye dikkat edip hayatımızda uygulamaya geçirecek olsak bile inanın hem ülke ekonomimize hem de çevreye dev bir katkı sağlamış olacağız.

Vakit eski tanımlarımızı ya da“sınırsız arz”kavramını artık bir kenara atma vaktidir çünkü dünyamız hızla tükeniyor. Belki de iktisat kelimesinin“kısıt”kelimesinden geldiğini hatırlamak daha faydalı olacaktır, zira bir şeyleri kısmanın vakti geldi de geçiyor bile.

A. Gökhan RAKICI: ABC Danışmanlık ve Eğitim Araştırma Sorumlusu ve Eğitim Marmara Üniversitesi AB Enst. Y. Lisans Öğrencisi

Kaynaklar: "Küresel Isınma Atlası", NTV Yayınları. , "National Geographic-Son Çılgılık", Özel sayı No:6, "GEO", Ekim 2008, <http://www.antsdi.scar.org>, <http://www.infoplease.com>

Kaynak:

<http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetay&ArticleID=955822&Date=23.09.2009&CategoryID=83>